

Intézeti hírek

(2000. január 1.–december 31.)

2000. január 21–22-én Párizsban Ács Pál *La circulation des hommes, des œuvres et des idées entre la France, l'Italie et la Hongrie, XV–XVIIe siècles* címmel tartott előadást a párizsi nemzetközi kollokviumon.

Dávidházi Péter az ugyanezen a két napon Pécsen rendezett *Az irodalmi kánon a XIX. században* című konferencián adott elő a következő tárgyban: *Genealógia monográfiában elbeszélve: Kánonformálás és narratív identitásképzés Toldy Kazinczy-monográfiájában.*

Február 5-én vette át az MTA Irodalomtudományi Intézetének ez évi Martinkó András-díját Szajbély Mihály, akinek a díjat *A rege és rokon műfajai a 19. század elejének magyar irodalmában* című tanulmányáért ítelték oda.

10-én Újvidéken a *Vajdasági magyar újraválasztás* keretén belül Pomogáts Béla *Gion Nándorról* beszélt, 17-én pedig Ljubljánban szerepelt a *Magyar és szlovén irodalom* című összejevetelen.

A Magyar Írószövetség tagjai és az Irodalomtudományi Intézet munkatársai február 23-án köszöntötték a 75. születésnapját ünneplő Németh G. Bélát.

Tverdota György a február 24–27. között, Párizsban tartott *Expo-Langues* konferencián Kuncz Aladár *Fekete kolostoráról* és Hevesi András *Párisi esőjéről* értekezett.

Március 2-án az MTA Irodalomtudományi Intézete és a budapesti Lengyel Kulturális Intézet rendezett közös konferenciát a krakkói Jagelló Egyetem újjászervezése 600. évfordulójának tiszteletére.

A március 2–3-án tartott, *Irodalomelmélet az ezredvégen* című szegedi Kanyó Zoltán-émlékkonferencián a következő munkatársaink adtak elő: Odorics Ferenc (*Az irodalom és a tudomány tropológiájáról: Ső, krumpli, petrezselyem*), Kálmán C. György (*A módszer ígérete*), Szili József (*Az irodalomtörténet-elmélet kérdései*).

Szörényi László március 9-én Velencében *San Gerardo nella tradizione letteraria ungherese* címmel tartott előadást a *San Gerardo fra Venezia e Ungheria* című rendezvényen.

Március 10–11-én rendezték meg Pécsen a *Határ-lét és peremszöveg* című konferenciát, melyen Tverdota György *Erkölc és pszichoanalízis József Attila életművében* címmel értekezett.

30-án Pomogáts Béla a *Szabó Lőrinc születésének 100. évfordulójára* az Akadémián rendezett konferencián tartott bevezetőt, Ferenczi László pedig *Hommages à Lőrinc Szabó* című beszámolóját mondta el.

Áprilisban intézeti munkatársaink a következő előadásokkal szerepeltek: 1-jén *A kétszáz éves Vörösmartynek szentelt*

évfordulón Szörényi László beszélt *Vörösmarty költői világáról*.

Az 5–8-ig, Kolozsvárott, a Babeş-Bolyai Egyetem Francia Tanszékén tartott rendezvényen Karafiáth Judit *Proustról* adott elő.

A József Attilának szentelt *Újraolvasó* keretén belül 6–7-én Miskolcon Tverdota György (*Barkochba*) és Veres András (*Epizódok a József Attila-recepcióból*) tartottak beszámolót.

10–11-én Szombathelyen a *Márai Sándor-konferencián* Angyalosi Gergely *Történelem és fikció – Márai Sándor: Föld, föld!* és Szörényi László *Az emigráns Márai és a hazai irodalmi élet* című beszédei hangoztak el.

13-án Kerényi Ferenc Keszthelyen *A magyar hivatásos színészet főrangú támogatóiról* számolt be az *Arisztokrácia, művészetek, mecénatúra* című rendezvényen, 14-én pedig Kecskeméten *Jókai és Paulay Ede munkakapcsolatának történetét* elemezte a *Jókai emlékezete* című öszszejevetelen.

15-én Szörényi László Piliscsabán *Il Comentum di Benvenuto da Imola e gli Ungheresi* címmel tartott előadást a *Ricerche su Dante*-ülésein.

18–20-ig tartották Szombathelyen a *Mille ans de contacts franco-hongrois* konferenciát, melyen Karafiáth Judit *La Hongrie vue par Jérôme et Jean Tharaud*, illetve Tverdota György *Andor Németh et l'existentialisme français* címmel kért szót.

26-án Miskolcon *A csendélet* című konferencián *Elbeszélés vagy leírás?* címmel Angyalosi Gergely adott elő.

26–27-én Szörényi László – millenniumi évünk kapcsán – Helsinkiben, 28-án pedig Tartuban számolt be *A magyarországi latin nyelvű irodalom jelentőségéről*.

27-én Budapesten Az *Európai Unió felé* elnevezésű *OKTK-konferencián* Kerényi Ferenc a *Klasszikus és modern magyar irodalmi textológiai kutatások és szövegkiadások helyzetéről és állapotáról*, Kőszeghy Péter pedig *A forráskiadványok támogatási lehetőségeiről* tartott elemzést.

Májusban igazi „tudományos nagyüzem” volt, nagyon sok rendezvénnyel. Ezek közül a legfontosabbak: 11-én Dávidházi Péter az Akadémián *A magyar művelődés 1000 évének fordulópontjai* kapcsán tartott előadást. Értekezésének címe *Ezredév, szabadságharc, gondviselés: A nemzeti nagyelbeszélés hagyománya Toldy irodalomtörténetében*.

Odorics Ferenc Torockón töltve egy hetet, előadást szentelt *A hermeneutika ismeretelméleti konzekvenciái: Tropológiai olvasatok* témának.

A 15-én Rómában megtartott *Keresztény magyar irodalom* témájú egyháztörténeti konferencia előadói voltak a következő munkatársak: Hafner Zoltán, Jankovics József (*Tre tentativi di ribellione de Mihály Babits*), Sárközy Péter (*La letteratura ecclesiastica ungherese: Cattolicesimo e Illuminismo nella cultura ungherese del Settecento*) és Szörényi László (*Il rinascimento della traduzione cattolica della Bibbia nell'Ottocento*).

19–21-én a pécsi *IV. Magyar Ókortudományi Konferencián* Hajdu Péter képviselte intézetünket, értekezésének címe *Az arisztotelészi poétika aktualitása* volt.

20-án Szegeden a *Vetésforgó* című rendezvényen Császtvay Tünde tartott előadást *A pohánkaszági Reviczky-hagyaték* címmel.

25-én Jankovics József Bukarestben a Magyar Köztársaság Kulturális Központja

rendezésében adott elő *A régi magyar irodalom értékei: az emlékiratok* címmel.

A 25–28. között, a varsói Vörösmarty-emlékülésen Kerényi Ferenc Vörösmarty drámáiról, Szörényi László pedig a költő eposzairól beszélt.

Sárközy Péter 26–28. között Párizsban szerepelt *La crisi del Cattolicesimo illuministico in Ungheria* című előadásával a *Conflits et compromis en Europe centrale-kollokviumon*, a május 30-tól június 5-ig Gardone-ban tartó AISLLI-ülésszakon pedig *La dimora dei poeti ungheresi a Roma nel Settecento* című beszéde hangzott el.

Június 2-án Kerényi Ferenc Ráckeven a *János vitéz- napok* keretén belül *Az irodalomtörténet és kultusz* című előadását tartotta meg, 10-én Badacsonyan pedig a II. reformkori művelődéstörténeti konferencián és szemináriumon *A vitézi játékoktól a romantikus tragédiáig* címmel mondta el értekezését.

Köszeghy Péter a 15–18. között Esztergomban megrendezett *Lux Pannoniae* című rendezvényen számolt be *A Balassikutatás újabb eredményeiről*.

Júliusban külföldön szerepeltek a következő munkatársaink: Prágában, a 3–8. közötti, II. Bohemisztikai Világkongresszuson Berkes Tamás *České obrození jako literární kánon* című értekezését olvasta föl.

4–7. között Tüskés Gábor Mogersdorffban adott elő *Österreichisch-ungarische Verbindungen im Spiegel des Wallfahrtswesens in der Barockzeit* címmel.

A 30-tól augusztus 4-ig tartó, stratfordi *Shakespeare and Religions* című konferencián Dávidházi Péter plenáris előadásának címe: *„He Drew the Liturgy, and Framed the Rites”*: *The Changing Role of Religious*

Disposition in Shakespeare’s Reception, a 30-a és augusztus 5-e között, Cambridgeben megrendezett *Eleventh International Conference for Neo-latin Studies* keretein belül Pajorin Klára *La funzione e l’importanza dei nomi umanistici*, Szörényi László *L’epopea di Elia Berger sulla Santa Croce* címmel tartottak beszámolót.

Augusztusban Ferenczi László képviselte intézetünket a 15-i, pretoriai AILC-kongresszuson (*Les fruits de la littérature comparée*).

17-én Kerényi Ferenc Mezöberényben a *Petőfi-évfordulók kiadványairól* beszélt a *Petőfi-emlékhelyek 16. nemzetközi találkozóján*.

18-án Lake Hope-ban, a *Hagyomány és kultúra-konferencián* Jankovics József adott elő *A hungarológia jelene és jövője* címmel.

25-én, a *Hajnal István Kör konferenciáján* Szécsényben Völgyesi Orsolya referált (*Főispáni beiktatás Békés megyében*).

Az őszi hónapokban ismét megsűrűsödtek a szakmai programok. **Szeptemberben** a Magyar Irodalomtörténeti Társaság *„S merre zúgnak hajjai Tiszának, Dunának”* című rendezvényén Tverdota György értekezett *A Dunánál-ciklus szerkezetéről*.

A 15–16-án Pécsen tartott *Janus Pannonius és a humanista hagyomány* című konferencián a következő munkatársaink előadásai hangoztak el: Bartók István: *Janus Pannonius és a hazai grammatikai irodalom*, Békés Enikő: *„Tu princeps hominum, princeps leo nempe ferarum”, avagy Mátyás király és az oroszlan-fiziognómia*, Pajorin Klára: *Janus Annalesának legendája*. Az ülészak előadásai

időközben kötetben is megjelentek: *Humanista műveltség Pannóniában*, szerk. BARTÓK István, JANKOVITS László, KECSKEMÉTI Gábor, Pécs, Művészetek Háza–Pécsi Tudományegyetem, 2000

Két nappal később rendezték ugyancsak Pécssett a *Jacques Derrida-ülésszakot*, melyen felszólalt Angyalosi Gergely (*Culture esthétique*), Kálmán C. György (*On Happiness, or the Performative without Conditions*) és Odoric Ferenc (*Fragments from the Future of our Profession: Bricks from the Wall of the University without Condition*).

20–22. között Londonban az *Ecce opus: Nietzsche Revisions in the Twentieth Century*-konferencián felolvasták Dávidházi Péter beszámolóját *A Hungarian Connection: The Revaluation of Nietzsche by the Novelist László Németh* címmel.

A hónap végén, a 27–30-ig tartó, Tihanyban rendezett REBAKUCS-ülésszakon, ahol a téma *Szent István alakja a régi magyar és az európai irodalomban, művészetben és történetírásban* volt, az alábbi előadások hangoztak el: Bene Sándor: *Szent István alakja a 17. századi politikai publicisztikában*, Sárközy Péter: *Szent István és a magyar szentek ábrázolásai Itáliában*, Szörényi László: *Tarnóczy István Szent István-életrajza, a lapidáris stílus remekműve*, Tüskés Gábor: *Magyarország – Mária országa*.

29-én a kápolnásnyéki Vörösmarty-emlékülésen Kerényi Ferenc Vörösmarty nemzetfogalmának néhány kérdéséről, Szörényi László Vörösmarty Mihály, a polgári öntudat romantikus költője címmel tartott értekezést.

Októberben Balogh Magdolna Varsóban számolt be *Idea narodowa w litera-*

turze i kulturze węgierskiej címmel a 2–6-ig tartó *Idea narodowa jako problem badawczy* ülésszakon.

Tüskés Gábor az 5–7. közötti, *Symposium on chest-prints in Lund* összejövetelen tartott előadást *Populäre Einblatt-drucke in Ungarn im 18. und 19. Jahrhundert* címmel.

14-én Csesztvén Kerényi Ferenc a *Madách Imre Irodalmi Napon „Mit csinálnak Magyarhonban?”: Vörösmarty nemzetkarakterológiája* című értekezése hangzott el.

16–17-én a Centre Interuniversitaire d'Études Françaises és az Irodalomtudományi Intézet Budapesten rendezte meg a *Le renouveau spirituel dans la première partie du XXe siècle* című összejövetelt. Intézetünket Angyalosi Gergely („...nous échouons à traduire entièrement ce que notre âme ressent”: *Pensée, langage et liberté individuelle dans la philosophie du jeune Bergson*) és Erdődy Edit (*Sur la scène de l'âme: Les mystères de Béla Balázs*) képviselték.

16–22. között Bojtár Endre *A folklór mint a balti tudat része* címmel adott elő Varsóban a *Transition in Eastern Europe*-konferencián.

18-án Sárközy Péter a római Klebelsberg-ülésszakon tartott beszámolót *La politica culturale ungherese tra le due guerre* címmel, 22–24-én pedig Leccében, a *Barokk-konferencián* kért szót *I Capricci di Proteo: Percorsi e linguaggi del Barocco* című előadásával.

November 9-én Veres András beszélt *Rendszerváltás az irodalmi életben* címmel a *Debreceni Irodalmi Napokon*, amelyek témája a századvégi irodalmi élet volt.

A 11-i kecskeméti *Katona József Napokon* Kerényi Ferenc *Mezővárosi közkölté-*

szet a XIX. századelő Kecskeméjén címmel tartott referátumot.

14-én Dávidházi Péter Pécssett számolt be *Shakespeare fogadtatástörténetének vallási viselkedésmintáiról* a Pécsi Egyetem Magyar és Összehasonlító Irodalomtörténeti Tanszékén.

A 20–24. között Kairóban megtartott, *Literary Criticism at the Threshold of the Century* című nemzetközi szimpóziumon Angyalosi Gergely (*L'aventure au pluriel: Roland Barthes redivivus*), Kappanyos András (*The Possibility of a Three-dimensional Reading*) és Kálmán C. György (*Is There Meta-Criticism?*) adott elő.

22-én Hisayasu Nakagawa, a Japán Tudományos Akadémia rendes tagja adott elő az Intézetben *Le Japon et l'Europe au XVIIIe siècle – Japonais, Hollandais et Européens (Rencontres réelles et rencontres imaginaires)* címmel.

Sárközy Péter 23–25. között Nápolyban referált *Le riviste di filologia moderna e di italianistica in Ungheria* címmel Az *italianisztikai folyóiratok a világban* tárgykörnek szentelt rendezvényen.

24–25-én tartották Pécssett a *Vörösmarty Mihály és a romantika* című konferenciát, melyen Dávidházi Péter *Ikerműfajok fogadtatása: Nemzeti eposz és nemzeti történetírás Vörösmarty előtt és után*, Szörényi

László *A magyar „dolce stil nuovo”*, Kappanyos András pedig *Az avantgárd Vörösmarty* címmel tartott előadást.

Decemberben, 7–8. között, az Újvidéken megtartott Petri György-konferencián az alábbi munkatársaink adtak elő: Tverdota György (*Az út Baudelaire-től Petri-ig*), Kappanyos András (*„En itt egész jól.” En-narrációk Petri költészetében*), Angyalosi Gergely (*A testiség poétikája Petri György lírájában*) és Rákai Orsolya (*Ezért éreztem késztetést, hogy mindent kimondjak*).

11–13. között Nápolyban tartották a *Mickiewicz, Prešeren, Vörösmarty: L'idea romantica in Polonia, Slovenia, Ungheria* című rendezvényt, melyen Dávidházi Péter és Szabó G. Zoltán szerepelt.

15-én Vilniusban Szörényi László referátuma hangzott el *Šiuolaikine vengru literatura* címmel.

28-án két munkatárs előadásával zárult az év tudományos programja: Bene Sándor Pécelen a *Karácsony Sándor pedagógiája – barátság, szerelem, hivatás* című konferencián *Házasság és paráznaság a reformáció irodalmában*, Szörényi László pedig a *Magyarországi Neolatin Társaság* budapesti alakuló ülésén *Berger Illés eposza a Szent Keresztről* címmel tartott előadást.

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

A kiadásért felel a Balassi Kiadó igazgatója
Szedte és tördelte a szerkesztőség
Budapest, 2001

Borítóterv: Szentes Éva
A nyomdai munkálatokat a László és Tsa Bt. végezte
Felelős vezető: László András

HU ISSN 0021-1486 (nyomtatott kiadás)
HU ISSN 1588-0834 (elektronikus kiadás)

Terjeszti a Balassi Kiadó
Előfizethető a Balassi Kiadó Terjesztési Irodájánál (1013 Budapest, Attila út 20.,
tel./fax: 214-9673) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a ki-
adó Postabank 11991102-02120733 számú számlájára.
Példányonként megvásárolható a Balassi Kiadó könyvesboltjában (1023 Buda-
pest, Margit u. 1., tel.: 212-0214, fax: 335-2885).

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj a 2001. évi számokra: 3600 Ft

Külföldön terjeszti a Balassi Kiadó

SOMMAIRE

<i>Tóth, István</i> : Poésie humaniste de langue latine à Gyulafehérvár (Alba Iulia) (Première publication)	3
<i>Burján, Monika</i> : La place de Ferenc Toldy dans l'histoire de la théorie de traduction hongroise	29
<i>Boka, László</i> : Canonisation et « visage de l'auteur » dans la réception de Hongrie de la littérature transylvaine de langue hongroise	57
Bulletin	
<i>Boronkai, Szabolcs</i> : Bilinguisme allemand–hongrois : Ludwig Dux – le baron Lajos Dóczi (1845–1919)	71
<i>Fried, István</i> : La correspondance de Sándor Márai (Remarques sur la correspondance de Márai et de Sári Megyery)	84
Atelier	
<i>Thimár, Attila</i> : Les leçons à tirer de la conception d'une banque de données de l'histoire des institutions littéraires	90
Bibliographie	
<i>Szentmártoni Szabó, Géza</i> : Une bibliographie de Bálint Balassi (1994–2000).....	107
Analyse	
<i>Kunkli, Enikő</i> : <i>Az öreg tekintetes</i> de Géza Gárdonyi.....	128
Textologie	
<i>Bollók, János</i> : Une tentative de reconstitution du texte de l'épigramme intitulée <i>Historia Annae Kendi</i> de Christianus Schesaeus.....	149
Documents	
<i>Jankovics, József</i> : La démarche de cassation de la sanction disciplinaire de Mihály Babits, à la lumière de documents inconnus.....	183
Discours	
<i>Bitskey, István</i> : Supplément et correction à la publication d'un poème attribué à Ferenc Pápai Páriz.....	214
<i>Nagy, Levente</i> : <i>Dubito ergo requiro</i>	215
Revue	
The Croatian Muses in Latin (A Trilingual Anthology Latin–English–Croatian) (<i>Petrőczy, Éva</i>).....	223
Kilián, István: A magyarországi piarista iskolai színjátszás forrásai és irodalma 1799-ig (Les sources et la littérature du drame scolaire des pieux hongrois jusqu'à 1799) (<i>Koltai, András</i>).....	224
Szilágyi, Márton: Kármán József és Pajor Gáspár Urániája (L'Urania de József Kármán et de Gáspár Pajor) (<i>Fried, István</i>).....	228
László Tarnói: Parallelen, Kontakte und Kontraste. Die deutsche Lyrik um 1800 und ihre Beziehungen zur ungarischen Dichtung in den ersten Jahrzehnten des 19. Jahrhunderts (<i>Hilőczki, Ágnes</i>).....	233
Arany, János: Tanulmányok és kritikák (Etudes et critiques) (<i>Nagy, Miklós</i>)	237
Kemény, Zsigmond: Kisregények és elbeszélések (Petits romans et récits) (<i>Nagy, Miklós ; Z. Kovács, Zoltán</i>).....	238
Enyedi, Sándor: Tegnapelőttől tegnapig. Művelődéstörténeti töprengések (D'avant-hier à hier. Réflexions sur l'histoire culturelle) (<i>Gerold, László</i>).....	245
Chronique	248

„Az fáj legjobban, s gyűlöltre is éppen az indít,
hogy te silányabbnak dobtad oda szivedet.”

„Az egyeduralkodó és tekintélyelvű kánon elleni harc egyeduralkodóságba és tekintélyelvűségbe torkollik.”

„Mivel az öngyilkosság individuum-létet feltételez, az individuációs folyamat sikeresnek értelmezhető. Az énné válás megtörtént.”

„...valószínűleg leszögezhető, hogy maga a szöveg semmilyen módon nem viseli magán a kánonba tartozás jegyét. Egy írás a hatalmi értelmező közösségben válik »műalkotássá«, mert ez a közösség birtokolja azt a diszkurzív teret, amelyben a kánonalkotás folyik.”

„Babits Mihálynak az ú. n. tanácsköztársaság alatt tanúsított magatartása ügyében hozott és a 102752/920. B. XI. sz. rendelettel közölt fegyelmi ítéletét felülvizsgálván, azt a lefolytatott vizsgálat eredményéhez képest a fegyelmi bizottság és a keb. fegyelmi tanács meghallgatása alapján hatályában továbbra is fenntartom.

Így határoztam, mert nevezettnek az újrafelvételi eljárás során olyan újabb bizonyítékokat előterjeszteni nem sikerült, amelyek alkalmassak volnának arra, hogy a tanácsköztársaság alatti magatartására vonatkozóan ellene emelt vádakot megdöntsék.”

„Felmenteni óhajtom. K[lebensberg] 928 I/9”

„Babits Mihálynak az ú. n. tanácsköztársaság alatt tanúsított magatartása ügyében hozott és a 102752/1920. B. XI. sz. rendelettel közölt fegyelmi ítéletét felülvizsgálván, azt a lefolytatott újrafelvételi vizsgálat eredményéhez képest a fegyelmi bizottság és a keb. fegyelmi tanács javaslatának meghallgatása után megsemmisítem és a vonatkozó rendeletet hatályon kívül helyezem.

Így határoztam, mert az ügyében lefolytatott újrafelvételi vizsgálat során beigazolást nyert az a körülmény, hogy nevezett az ú. n. tanácsköztársaság alatt az akkori vezetőkkel semmiféle összeköttetésben nem állott és működésével a tanácsköztársaság rendszerét nem támogatta.”

„Vak hév bűnbe sodort nem is egyszer, kéjnek a csábja
elragadott, az erény nem zabolázta szivem.

Ki ne hibáznék?”

„Kurt Lewin is konstatálja a döntéshozatal utáni, a hozott döntés helyességéről való önmeggyőző folyamatot [...]. Szerinte a választott alternatíva döntéssel konszonáns elemeinek vonzereje növekszik, a visszautasítotté csökken, a folyamat eredménye stabilizálja, »megfagyasztja« [...] a döntést.”

„Ment lassan, csendesen, egyforma, sétáló lépésekkel.”